

Tema 2

Det danske politiske system, partier og ideologier

Bilag 1/ (1,5 sider)

Vælgervandring

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi <http://da.wikipedia.org/wiki/V%C3%A6lgervandring>

Vælgervandring er det fænomen, at vælgere flytter sig i det politiske spektrum ved at stemme på et andet parti end de tidligere har gjort.

Der findes ingen fast definition på hvor mange stemmer, der skal flyttes, for at man kan tale om en vælgervandring, men betydningen af vælgervandring er stor, eftersom flertallet af vælgerne betragtes som marginalvælgere, hvis partimæssige præference ændres fra valg til valg.

Omfanget af vælgervandring i dansk politik kortlægges i spørgeundersøgelser, idet valgresultatet ikke i sig selv afslører, hvem vælgerne tidligere har stemt på.

I de senere år har den største vælgervandring været fra Socialdemokraterne til Dansk Folkeparti.

Marginalvælger

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Marginalvælger eller **svingvælger**, en vælger, som kan motiveres til at stemme på forskellige partier fra valg til valg. En marginalvælger er dermed det modsatte af en kernevælger.

Marginalvælgerne er karakteriseret ved at stemme efter partiernes holdninger til enkeltsager i stedet for som tidligere efter partiernes ideologiske grundholdninger. Særligt mediedækningen op til et folketingsvalg har betydning for, hvor marginalvælgerne sætter deres kryds.

Det tydeligste eksempel på marginalvælgeres magt til at afgøre et valgs udfald er det såkaldte jordskredsvalg i 1973, som var kendetegnet ved, at rekordmange vælgere stemte anderledes end ved forrige valg. Hele 27,7 procent stemte på Centrum-Demokraterne, Fremskridtspartiet og Kristeligt Folkeparti - alle partier, der ikke tidligere havde været repræsenteret i Folketinget.

Siden da er andelen af kernevælgere skrumpet yderligere, og marginalvælgeres rolle er blevet tilsvarende større. Succes ved et folketingsvalg kan simpelthen afhænge af, hvilket parti eller hvilken fløj, der har været bedst til at mobilisere marginalvælgerne.

Marginalvælgerens politiske holdning kan selvsagt spænde bredt over det meste af den politiske højre-venstre-skala. Men undersøgelser viser, at næsten ingen marginalvælgere befinder helt ude på fløjene. Marginalvælgerne vil oftest stemme på et parti, hvis politik er placeret nogenlunde på midten i det politiske spektrum.

Kernevælger

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

En **kernevælger** er en vælger, som stemmer på det samme parti ved hvert valg, modsat marginalvælgeren, som tager stilling fra valg til valg.

Kernevælgeren historisk

Historisk har kernevælgeren været den typiske vælger, idet de 'gamle' partier Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti og Venstre appellerede til hver sin specifikke gruppe af vælgerkorpset, hhv. arbejderklassen, de intellektuelle og husmændene, de selvstændige erhvervsdrivende og bønderne. I takt med informationssamfundets fremkomst i sidste halvdel af det 20. århundrede blev flere og flere vælgere marginalvælgere.

Bilag 2/ (3 sider)

<http://politiken.dk/debat/analyse/article654399.ece>

DEBAT
21. feb 2009 kl. 11:10

Alarm. De radikale vælgere er blevet røde

Med 3,5 procent af stemmerne i den seneste måling – og uden udsigt til at kunne tiltrække nye vælgere – ser det sløjt ud for de radikale.

Af Anders Kragh Jensen og Jakob Mathias Wichmann

Identitet. »Fra at være et midterparti med appel både til højre og venstre er de radikale nu endegyldigt blevet et venstrefløjsparti i vælgernes øjne«, konkluderer dagens analyse på baggrund af de nyeste tal for vælgernes vandring. Foto: Martin Lehmann

Fakta

Anders Kragh Jensen er senior consultant, Jakob Mathias Wichmann er senior manager i Capacent Epinion.

De radikale lader til at være den store taber i dagens politiske Danmark.

Fra en position som kongemager og centralt placeret midterparti, der kunne samarbejde både til højre og til venstre, og som kunne tiltrække vælgere fra begge fløje, frister partiet i dag en tilværelse uden for politisk indflydelse og faretruende tæt på spærregrensen.

De radikale har i løbet af de seneste fire-fem år formået at formøble en historisk høj vælgertilslutning og få sig malet op i et hjørne, hvor de mere og mere er blevet uspiselige for borgerlige vælgere – og hvor partiets politiske udmeldinger og halvhjertede tilslutning til Helle Thornings statsministerprojekt har gjort partiet meget lidt tiltrækkende for oppositionens vælgere. De radikale har derfor nu bragt sig i en situation, hvor de hverken kan tiltrække vælgere hen over midten eller fra venstrefløjen.

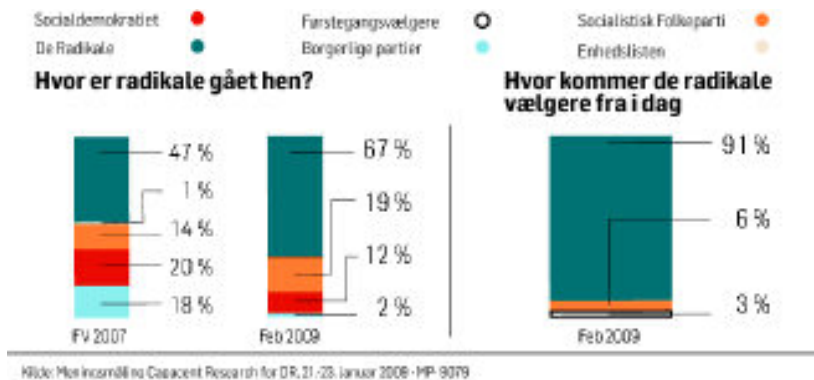
Jelved var den politiske darling

I 2005 VAR de radikale ellers på alles læber – det hippeste, man kunne være i dansk politik, var 'radi-cool'. Marianne Jelved var med sin svingende håndtaske og Foghkritiske retorik caffelatte-segmentets politiske darling. 2005-valget blev historisk godt for Det Radikale Venstre, der næsten fordoblede sit mandattal og gik fra 9 til 17 mandater. På trods af mandatfremgangen var partiet dog fortsat uden for indflydelse i et Folketing, hvor VKO-blokken havde flertal alene.

Samtidig steg den politiske medvind tilsyneladende de radikale til hovedet, og udmeldinger om, at partiet pegede på Jelved som statsministerkandidat – kombineret med en kompromisløs tilgang til udlændingepolitikken – anstrengte forholdet til de socialdemokratiske samarbejdspartnere.

Hertil kom spændingerne i den radikale folketingsgruppe, der i maj 2007 kulminerede med Naser Khaders exit og oprettelse af Ny Alliance. Khaders exit rev kort tid efter Marianne Jelved med i faldet, og Margrethe Vestager overtog den utaknemmelige post som leder af det, der skulle vise sig at være en synkende skude.

Partiet raslede herefter ned i meningsmålingerne, og folketingsvalget i november 2007 halverede igen folketingsgruppen, idet partiet gik tilbage til 5,1 procent af de afgivne stemmer og 9 pladser i Folketinget. En analyse af de valgdata, Capacent Epinion indsamlede i forbindelse med exit-polls på valgdagen 13. november 2007, viser, at partiet måtte afgive en tredjedel af sine vælgere fra 2005-valget til Socialdemokraterne og det fremadstormende SF og næsten en femtedel til den borgerlige blok og Ny Alliance.

Efter 2007-valget fortsatte den interne uro i partiet, anført af den nu afhoppede Simon Emil Ammitzbøll, og partiet har siden fortsat sin nedtur i meningsmålingerne, så det i Capacent Epinions seneste måling for DR fra februar 2009 var helt nede på 3,5 procent af stemmerne.

Udveksler vælgere med venstrefløjen

TIL FORSKEL fra tidligere udveksler partiet i dag dog kun vælgere med venstrefløjen. De radikale ville ved et valg i dag kunne fastholde to tredjedele af sine vælgere fra 2007-valget og tabe den resterende tredjedel af sine vælgere til SF og Socialdemokraterne. Den gode historie for oppositionen er altså, at den radikale tilbagegang ikke længere sker til de borgerlige partier, den dårlige historie er, at partiet heller ikke henter vælgere fra VKO-blokken. Al vælgerudveksling mellem Det Radikale Venstre og den borgerlige fløj lader til at være ophørt. Ved 2007-valget skete der en markant afskalning af borgerligsindede vælgere, som partiet aldrig siden har formået at få i tale. Det Radikale Venstre tabte sin højrefløj til de borgerlige partier, og fra at være et midterparti med appel både til højre og venstre er de radikale nu endegyldigt blevet et venstrefløjsparti i vælgerens øjne. Rollen som den store brobygger ind over midten i dansk politik har de radikale altså mistet.

DENNE ÆNDRING i partiets vælgersammensætning skaber begrænsninger i forhold til partiets manøvrerum. Med vælgere, der politisk først og fremmest orienterer sig til venstre, kan man spørge sig selv, om de radikale i dag ville være i stand til at pege på en borgerlig statsminister eller indgå i en borgerlig regering uden at miste hele sin vælgerbase. De gode gamle dage, hvor partiet kunne lege kongemager og maksimere sin egen indflydelse ved at pege på den statsministerkandidat, der uanset partifarve var mest lydhor for radikale standpunkter, er ovre. De få radikale vælgere, der er tilbage, vil næppe acceptere, at de radikale hopper i seng med Anders Fogh eller hans afløser.

Vælgerne kigger til venstre

Så valget burde være klart for Vestager og Co. Partiets vælgere kigger til venstre, og de facto har partiet ikke andre mulige samarbejdspartnere end Socialdemokraterne og SF. Alligevel har de radikale haft en mærkelig fodsælende tilgang til samarbejdet med den øvrige opposition. Meningsmålingerne viser, at vælgerne på ingen måde belønner de radikale for denne strategi, og at partiet i stedet bløder vælgere til S/SF-aksen, der er blevet bærende i oppositionen og i arbejdet med at formulere et alternativ til regeringen.

KONSEKVENSEN af alt dette er nu, at de radikale har placeret sig i en desperat situation. På den ene side har partiet kappet båndene til de borgerlige vælgere med sin meget Foghkritiske retorik. Samtidig har partiet ikke meldt sig fuldt og helt ind i oppositionen, og derfor opleves Socialdemokraterne og SF som mere interessante alternativer for de vælgere, der er opsat på at formulere et regeringsalternativ til Foghregeringen. For hvad får man egentlig, hvis man stemmer på de radikale?

DEBAT

<http://politiken.dk/debat/article654431.ece>

21. feb 2009 kl. 12:04

De radikale er en halvblind jagthund

En stribe yngre radikale politikere ånder nu de gamle radikale kæmper i nakken og kommer her med en række forslag – fem nye radikale dogmer – der skal få partiet til at træde i karakter som et ægte værdiparti – en politisk terrier.

Af Zenia Stampe m.fl.

Lopperne gør. En stribe yngre radikale politikere mener at dele af partiet har mistet kampgejsten. Tegning Roald Als

Indlægget er skrevet af **Zenia Stampe**, næstformand i Radikale Venstre og folketingskandidat. **Anna Allerslev**, kandidat til BR i København og EP-kandidat. **Manu Sareen**, medl. af BR i København og folketingskandidat. **Christian Friis Bach**, folketingskandidat. **Trine Nebel Schou**, kommunalbestyrelsesmedlem i Lyngby-Taarbæk Kommune. **Søren Højlund Carlsen**, redaktør, Radikal Politik. **Lotte Rod**, folketingskandidat. **Sofie Carsten Nielsen**, spidskandidat til Europaparlamentet. **Laura Friberg Nielsen**, folketingskandidat.

Indrømmet. Det er ikke fedt at være radikal i disse dage.

For fire år siden stræbte vi mod tinderne – i dag vågner vi med sved på panden ved tanken om spærregrænsen.

Men det værste er ikke mareridtene. Det værste er tvivlen og selvbegyndelserne: Var vi i virkeligheden selv ude om det? Stak vi næsen for langt frem? Var vi for stejle? For stædige? For selvsikre? Fik vi bare som fortjent? Ja, er svaret, hvis man spørger kommentatorerne og halvdelen af Christiansborg: Pak jeres mærkesager sammen, og kryb tilbage i rollen som usynlig mellemmand på midten. Der ved vi, hvor vi har jer.

En oplagt tanke for kommentatorer, der betragter politik som et taktisk spil skak og for den generation af radikale, der har været vant til at føre politik efter mottoet 'Den, der lever stille, lever godt'. Men en fuldkommen umulig tanke for os, der er i politik for sagen, ikke for spillet.

Hvem er 'vi' så? Vi er Det Nye Kuld. Det næste hold i rækken. Dem, der ånder de gamle i nakken.

For os er der én ting, der betyder noget: kampen for de radikale værdier. Det er det, vi tænder på. Det er vores projekt.

At pakke mærkesagerne sammen er derfor ikke bare en politisk falliterklæring. Det er også den sikre vej til at vinke farvel til en hel generation af unge radikale – og derfor første skridt på vejen mod den totale nedsmeltning.

Men vi har ikke tænkt os at give op. Derfor kalder vi nu til kamp mod de største radikale illusioner, der forhindrer os i at træde i karakter som det ægte værdiparti, Radikale Venstre bør være. Derfor samler vi os nu om fem nye radikale dogmer.

1 Magt handler om at være kongemager? Nej! Magt handler om at gøre en forskel, der hvor man har noget på hjerte. Vi vil ikke bare bestemme, hvem der er inde, og hvem der er ude. Derfor skal Radikale Venstre kæmpe for at sætte dagsordenen. Også uden for Christiansborg. Det Nye Kuld arbejder for radikal politik, ikke for ministerposter.

2 Antallet af radikale mandater er ikke afgørende? Sludder! Selvfølgelig betyder antallet af mandater noget. Alt andet er noget vås. Den, der er alene med sine holdninger, får ikke gennemført sin politik. Vi benægter ikke, at både meningsmålinger og mandater betyder noget. Derfor skal Radikale Venstre arbejde for folkelig opbakning til partiets politik. Det Nye Kuld arbejder hellere blandt vælgerne end gemt i Christiansborgs korridorer.

3 Radikale Venstre er et midterparti? Ikke nødvendigvis! Det at være et midterparti er ikke et mål i sig selv. Det er en mærkat, som medier og meningsdannere bruger for at farve politik sort og hvidt. Vi vil ikke være midterparti, hvis det betyder, at vi kun må mene gennemsnittet af, hvad andre mener. Derfor skal Radikale Venstre sige, hvad vi mener, uanset hvor det placerer os. Det Nye Kuld brænder for holdninger, ikke for placering.

4 Radikale Venstre skal holde alle muligheder åbne? Nej! Vi har valgt at pege på Helle Thorning, fordi vi ved, at det er sammen med S, at vi får gennemført mest radikal politik. Vi vil ikke lade, som om det er lige meget, hvem vi samarbejder med. Anders Foghs politik harmonerer ikke med radikale værdier. Derfor skal Radikale Venstre stoppe slingrekursen. Det Nye Kuld arbejder for en klar strategi, hvor vælgerne ved, hvad de får.

5 Radikal politik kan ikke forklares? Jo, den kan! Det er altafgørende, at vælgerne forstår vores politik. Det er vores problem, hvis de ikke gør – ikke deres. Vi er ikke for fine til at snakke almindeligt dansk. Derfor skal Radikale Venstre droppe de mange decimaler og mellemregninger, der får vælgerne til at falde i søvn, før vi er nået til sagens kerne. Det Nye Kuld arbejder for humor og sprog, der er til at forstå.

Vi troede, partiet havde lagt midterillusionerne bag sig med valgsuccesen i 2005. Men i de sidste par år er de igen begyndt at hjemsege os.

Vi er blevet bange for vores egen skygge. Vi farer forskrækket sammen, når de politiske modstandere kalder os ekstreme.

Og vi bruger lige så lang tid på at diskutere, hvordan vi afliver myter om os, som på at udvikle ny politik. Hvor vi for blot et par år siden opførte os som en hidsig terrier, der var ligeglad med modstanderens størrelse, så opfører vi os i dag som en halvblind jagthund, der har mistet kamplysten. Vi vil have den

hidsige terrier tilbage.

Derfor har vi stiftet Det Nye Kuld. Vi er ikke bare næste generation af radikale. Vi er en del af fremtidens Radikale Venstre. Og fremtidens Radikale Venstre er ikke et usynligt midterparti, men et synligt værdiparti.

Bilag 3/ (2 sider)

http://www.epa.aau.dk/fileadmin/user_upload/ime/Election/dansk/valg2007/Vaelgervandringer.doc

Vælgervandringer 2005-2007. Hvor kom vælgerne fra, og hvor gik de til?

Tabel 1. Vandringer 2005-2007 blandt vælgere, der stemte begge gange.

% of Total		Partivalg 2007										Total
		1,00 EL	2,00 SF	3,00 SD	4,00 RV	5,00 NA	6,00 KD	7,00 V	8,00 Kons	9,00 DF	10,00 andre p	
Partivalg 2005	1,00 EL	1,7%	1,2%	,3%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%		3,3%
	2,00 SF	,2%	5,2%	,9%	,1%	,0%	,0%	,1%	,0%	,1%		6,6%
	3,00 SD	,2%	3,2%	19,6%	,5%	,2%	,0%	,8%	,3%	,7%	,0%	25,4%
	4,00 RV	,1%	1,6%	1,8%	3,8%	,8%	,0%	,3%	,2%	,1%		8,8%
	5,00 CD	,0%	,1%	,3%	,1%	,2%	,0%	,1%	,2%	,0%		1,0%
	6,00 KD		,1%	,1%	,1%	,1%	,7%	,2%	,2%	,0%		1,5%
	7,00 V	,0%	,5%	1,5%	,3%	,8%	,0%	23,1%	2,5%	1,6%	,0%	30,3%
	8,00 Kons		,2%	,5%	,2%	,5%	,0%	1,5%	6,7%	,3%	,0%	9,8%
	9,00 DF	,0%	,2%	,6%	,0%	,0%	,0%	,9%	,2%	11,0%	,0%	13,0%
	10,00 øvr	,0%	,1%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%		,1%	,0%	,3%
Total		2,2%	12,3%	25,5%	5,1%	2,7%	,9%	26,9%	10,4%	14,0%	,0%	100,0%

Kilde: Capacent Epinion Exit Poll. Sammenlagt telefonsurvey med godt 9.000 svarpersoner og valgstedssurvey med godt 3.000, i alt 12.409 interviews. Data doneret af Capacent Epinion/Ugebrevet Mandag Morgen i samarbejde med Jørgen Goul Andersen.

Vejning: Der er anvendt en simpel iterativ vejning, hvor der først er vejet på partivalg 2007 (for hele materialet incl. førstegangsvælgere), dernæst på partivalg 2005 og til slut partivalg 2007 (for hele materialet incl. førstegangsvælgere). Der er ikke vejet efter andre kriterier.

Recall/panel: Det anførte partivalg 2005 bygger på interviewpersonens oplysninger i 2007 (recall). Det betyder, at der var "for mange" SF'ere i 2005 – dette mønster ses ofte for fremgangspartier; mere overraskende var der også "for mange" Venstre-vælgere i 2005, trods partiets tilbagegang i 2007. Hertil kommer, at der generelt i materialet er "for få", der stemte på Dansk Folkeparti; dette ses ved de fleste danske vælgerundersøgelser og kompenseres normalt gennem vejning efter partivalg.

Tabel 1.A. Nettotab eller -gevinster.

% of Total		2007									
		1,00 EL	2,00 SF	3,00 SD	4,00 RV	5,00 NA	6,00 KD	7,00 V	8,00 Kons	9,00 DF	10,00 andre p
2005	1,00 EL		-1,0%	-0,1%	+0,1%	-0,1%					
	2,00 SF			+2,3%	+1,5%		+0,1%	+0,4%	+0,2%	+0,1%	+0,2%
	3,00 SD				+1,3%	-0,2%	+0,1%	+0,7%	+0,2%	-0,1%	+0,4%
	4,00 RV					-0,8%	+0,1%			-0,1%	+0,1%
	5,00 CD					-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,2%		
	6,00 KD							-0,2%	-0,2%		
	7,00 V					-0,8%				-0,7%	
	8,00 Kons					-0,5%				-0,1%	
	9,00 DF										+0,1%
Total		2,2%	12,3%	25,5%	5,1%	2,7%	,9%	26,9%	10,4%	14,0%	,0%

Kilde: Som tabel 1.

Enhedslistens tab gik overvejende til SF.

SF vandt 2.3 pct. fra Socialdemokraterne og 1.5 pct. fra Radikale, men også 0.7 pct. direkte fra VKO.

Socialdemokraterne tabte netto 2.3 pct. til SF, men vandt netto 1.3 pct. fra Radikale og netto 0.8 pct. fra VKO.

Radikale tabte netto 1.5 pct. til SF, 1.3 pct. til SD og 0.8 pct. til NA – men *ikke* til VKO.

Resterne fra CD gik nogenlunde lige til begge fløje (gemt under andre partier). Også KD havde tab begge veje, men vandt en skærv fra CD.

Venstre mistede netto 1.1 pct. til Socialdemokratiet og SF, 1.0 pct. til Konservative og 0.7 pct. til DF. Hertil kommer 0.8 pct. til Ny Alliance.

Konservative vandt 1.0 pct. netto fra Venstre, men tabte 0.4 pct. til S+SF og 0.1 pct. til DF.

Dansk Folkeparti vandt 0.7 pct. fra Venstre og spillede stort set lige op med resten.

Tabel 2. Vandringer 2005-2007 blandt vælgere, der stemte begge gange.

	Pct.
Stabile vælgere	71,8
Partiskiftere	28,2
Heraf mellem blokke	7.7
inden for blokke	20,5

Kilde: Som Tabel 1. Andelen af partiskiftere er ikke afhængig af vejning – uvejede data giver samme andel skiftere (28 pct.).

Som det fremgår, endte det med at blive små vandringer mellem blokkene. Vi har her regnet Enhedslisten, SF, Socialdemokratiet, Radikale, Centrumdemokraterne og Kristendemokraterne til ”rød blok”, Ny Alliance, Venstre, Kons. og DF til ”blå blok”.

28 pct. skiftere er hverken specielt højt eller specielt lavt. Men i betragtning af, at CD og Minoritetspartiet ikke genopstillede, mens Ny Alliance stillede op som nyt parti, er 7.7 pct. bruttovandring mellem blokkene temmelig lavt..

Bilag 4/ (1 side)

<http://www.dr.dk/Nyheder/Temaer/Politik+temaer/2007/Valg/2007/11/15/113107.htm>

Vælgervandring - dog mest i egne rækker

15. nov. 2007 11.39 Folketingsvalg

Vælgerne har talt, og det ligger nu fast, hvem der skal sidde i det nye Folketing de næste fire år. Og der blev flyttet rundt på en hel del mandater.

SF blev valgets helt store vinder, der mere end fordoblede sit mandattal. Venstre måtte vinke farvel til seks mandater. De Radikale oplevede også et blodbad, mens Dansk Folkeparti vandt et enkelt. Og så kom et helt nyt parti, Ny Alliance, jo også til.

Men hvordan er det egentlig, vælgerne har båret sig ad i stemmeboksen? Det har Gallup undersøgt, og valgforsker på Københavns Universitet Kaspar Møller Hansen har set på tallene.

SF står stærkt hos de unge

SF blev altså den helt store stemmesluger, og mange af SF's nye mandater kom fra Socialdemokratiet.

- Næsten halvdelen af SF's fremgang var gamle Socialdemokrater. Den anden halvdel kommer fra samme blok. Det er primært De Radikales og Enhedslistens vælgere, der har stemt på SF. Og sidst men ikke mindst så står SF også stærkt hos de nye vælgere, siger Kaspar Møller Hansen til P1Morgen.

Tabte på gyngerne men vandt på karusellen

Socialdemokraterne mistede to mandater ved valget, men har samtidig fået tilført nogle vælgere andre steder fra. Blandt andet vinder Socialdemokraterne faktisk stemmer fra De Radikale.

- Det, synes jeg, er en smule overraskende. Jeg havde egentlig ventet en mere direkte vandring fra De Radikale til SF. Men det, vi ser her, er, at Socialdemokratiet vinder fra De Radikale og en lille smule fra Venstre. Så Socialdemokratiet formår faktisk at flytte en smule hen over midten modsat SF, som egentlig primært har deres fremgang inden for samme blok, understreger valgforskeren.

Omvendt blev De Radikale i den grad formindsket.

- De Radikale mister vælgere to steder. Til Socialdemokraterne og til SF. Der er meget lidt bevægelighed i forhold til det radikale vælgerkorps hen over midten. Og så taber de selvfølgelig til Ny Alliance, hvis vælgere er primært er gamle radikale.

Klassens nye dreng Ny Alliance fik fem mandater. Ud over fra De Radikale, så vinder Ny Alliance også en del borgerlige stemmer. Det er Venstre-vælgere, de vinder lidt hos, og De Konservative.

- Men det, der også er lidt interessant ved Ny Alliance, er, at de faktisk har trukket vælgere fra Socialdemokraterne. Det er en smule overraskende, fastslår Kaspar Møller Hansen.

Triumf trods tab

Statsminister Anders Fogh Rasmussen fik den store triumf, at han kunne sætte sig i stolen som statsminister for tredje gang - men hans parti, Venstre, tabte igen og måtte afgive mange vælgere.

- Venstre taber en del til Dansk Folkeparti. Men altså også til Ny Alliance og til Socialdemokraterne, forklarer valgforskeren.

- En anden interessant ting er, at Venstre får en næsten lige så stor andel blandt de nye vælgere som SF.

Et år med Fogh: Foghs forunderlige rejse

Efter et år som statsminister har Anders Fogh Rasmussen sat sig på hele banen i dansk politik, mens han er trådt i karakter som statsmand på udebane. Undervejs har han nydefineret betydningen af venstre og højre i dansk politik - spørgsmålet er, hvor længe hans 'borgerlige symbolpolitik' kan holde ham på toppen.

Af Kjeld Hybel og Jakob Nielsen

Anders Fogh Rasmussen kan noget med ord. Da han sprang ind i Statsministeriet, messede han sit *frit valg*, og godt en måned senere kom det ord - 12 bogstaver - der anslog tonen og prægede stemningen i kongeriget meget langt ind i Foghs første år som regeringschef. Det var ordet *smagsdommere*. Det var i nytårstalen. Først hilste han pænt på danskerne og sagde, at det gamle år ville blive husket for terrorangrebene i New York og Washington. Efter lidt snak om det forestående EU-formandskab og nogle beroligende bemærkninger om velfærdsstaten kom det afsnit, som talen vil blive husket for. »Vi tror på, at mennesker er bedst til selv at vælge. Vi behøver ikke eksperter og smagsdommere til at bestemme på vores vegne«, sagde Fogh.

Beløbene var til at overse, og de fleste nedlagte råd og nævn var temmelig ukontroversielle. Reelt handlede det om ganske få mennesker. Men effekten var enorm. »Den nye regering kom ind som en hvirvelvind. Det blev gjort helt klart, at der skulle spilles på regeringens banehalvdel, og vi kan i disse dage se, hvad det kom til at betyde for det største oppositionsparti«, siger kommunikationsrådgiveren Henrik Byager. Han peger på, at det med ret enkle midler er lykkedes Anders Fogh Rasmussen at skabe et indtryk af et markant systemskifte, selv om den nye regering ikke har lanceret en eneste reform, der for alvor rokker ved grundstrukturen i det danske samfund. »Statsministeren har gjort et enormt dygtigt stykke arbejde. Det er virkelig lykkedes ham at erobre dagsordenen«, tilføjer han.

TOPPEN AF KARRIEREN

I dag er det et år siden, en glad Anders Fogh præsenterede sin nye regering for dronningen og lod sig fotografere med hele holdet foran Amalienborg. Derfra hastede han til Statsministeriet, hvor Poul Nyrup Rasmussen forærede afløseren en spilledåse, der spillede 'I Did It My Way'. Da Nyrup havde forladt selskabet, svarede Fogh på nogle spørgsmål, drak lidt appelsinjuice og sagde så: »Nu tror jeg, at jeg vil gå ind og regere lidt«. 365 dage senere står Anders Fogh Rasmussen på det, der godt kunne ligne toppen af karrieren. Der er blevet regeret i Statsministeriet. En række af de afgørende valgløfter er opfyldt - der kommer færre udlændinge til Danmark, skattestoppet, som de fleste eksperter afskrev fra begyndelsen, er faktisk blevet overholdt, og der er pumpet ekstra penge i sygehusvæsenet...

... Og oppositionen? Den har været så usynlig, at aviserne flere gange måtte efterlyse den, uden at den dukkede op af den grund. Anders Fogh Rasmussen har haft rigelig plads

til at boltre sig som statsmand, og det er, lige hvad han har gjort. Som EU-formand har han jævnligt haft verdens mægtigste mand, USA's præsident George W. Bush, i telefonen. I næste uge flyver statsministeren unionen tynd for at blive modtaget hos Blair, Schröder, Chirac og Aznar. Og om blot 14 dage vil han efter alt at dømmе skrive sit navn ind i alle de europæiske historiebøger som manden, der stod i spidsen, da kontinentet blev samlet, 13 år efter afslutningen på den kolde krig. For en dansk statsminister bliver det ikke meget større.

DET KAN KUN GÅ NEDAD

Hvis man skal pege på Anders Foghs alvorligste problem netop nu, så er det måske, at herfra kan det kun gå nedad...

... professor i statskundskab Jørgen Grønnegård Christensen fra Aarhus Universitet... nævner den økonomiske politik - truslen om stigende ledighed og skattestoppet - som den sværeste udfordring for statsministeren. »Anders Foghs popularitet bygger på en blanding af symbolske og reelle tiltag. Udlændingepolitikken var jo ikke ren symbolik, og det er også ganske bemærkelsesværdigt, at skattestoppet har vist sig at holde. Det var der ingen, der troede på, heller ikke jeg«, siger Jørgen Grønnegård. Hans kollega professor i statskundskab Ove K. Pedersen fra Københavns Universitet peger også på, at der nu ligger nogle rent indenrigspolitiske problemer, der skal løses. Det vigtigste er at få råd til de bebudede skattelettelser, uden at bunden går ud af kassen. En egentlig skattereform kan være en måde, men der skal også flere mennesker ind på arbejdsmarkedet.

UÆNDRET VELFÆRDSSTAT

Alligevel står det klart, at man ikke skal regne med dramatiske forslag, der grundlæggende vil ændre den danske samfundsmodel. Efter et år med manden, der førhen var landets liberale chefideolog, kan man konkludere, at han har nydefineret de politiske brudflader ved at tyvstjæle fjendens - Socialdemokraternes - position som garant for velfærdsstatens beståen. »Der vil ikke ske voldsomme ændringer i velfærdsstaten, som eksempelvis selvfinansierede pensionsordninger. Anders Fogh Rasmussen har indset, at politikerne står i en velfærds-klemme, fordi vi har cirka en million mennesker på overførselsindkomster og andre 900.000 ansatte i den offentlige sektor. Det er næsten to millioner vælgere, hvis betingelser man ikke grundlæggende kan ændre på, hvis man vil bevare magten«, siger Ove K. Pedersen. At det danske samfund skal ændres med museskridt, har statsministeren også selv været inde på i flere interview. Derfor ser regeringen heller ikke store reformer - en skattepakke eller en uddannelsesreform - som det vidundermiddel, der kan holde statsministeren på toppen. »Det er jo ikke reformer, folk taler om hen over middagsbordet en fredag aften. De taler om værdier og om de ting, der betyder noget for dem selv. Det er dér, vi skal sætte ind«, som en regeringskilde udtrykker det. Første oplagte mulighed er nytårstalen. Den skal bruges til at erobre - eller fastholde - dagsordenen efter formandskabet. Der skal igen fokus på dansk politik. Og midlet er det, som Henrik Byager kalder 'kontraktpolitik'. »Opskriften har været en stribe meget letfattede løfter, som regeringen udsteder og for alt i verden skal leve op til. Løfterne skal have gennemslagskraft og betyde noget for folk«, siger han. Byager peger på tre områder, hvor kontraktpolitikken har virket:

- * Flygtninge og ulandshjælp, hvor signalet var et stop for den danske blødsødenhed.
- * Opgøret med smagsdommerne, som samtidig var et signal om mindre bureaukrati og mere personlig frihed.
- * Skattestoppet.

PIXIBOGPOLITIK

Men Anders Fogh Rasmussens pixibogpolitik har også givet bagslag. Hans angreb på eksperter, kultur, udlændinge, miljø og ulandsbistand har ganske vist skabt en klar antisocialdemokratisk profil i befolkningens øjne. Men den voldsomme bulldren har samtidig givet et billede af regeringen som smådum, kulturfjendsk, miljøsvinsk og fremmedhadsk. Den seneste finanslov skulle ifølge Foghs plan have været 'ungdommens finanslov', men endte som 'hattedamernes finanslov' takket være Dansk Folkepartis succes med at promovere ældrechecken til de fattigste pensionister som den vigtigste brik i statsbudgettet. Der er med andre ord flimmer på skærmen. Og Fogh kan ikke lide flimmer. Han skal finde et nyt samtaleemne til middagsbordet. »Foreløbig er det gået godt, men man kan også se, at hvedebrødsdagene er ved at være ovre. De nemme løfter bliver efterhånden overskygget af en dagligdag, hvor danskerne vil opleve, at der stadig er problemer med sygehusene og med integrationen af udlændinge. Derfor bliver den store udfordring at etablere nogle nye løfter, der kan sætte dagsordenen igen«, siger Henrik Byager. Hvis kontrakten med vælgerne skal fornys, skal det ske på de centrale velfærdsområder, mener han. »Det kunne være et løfte om at nedlægge amterne - det ville mange danskere opfatte som en skærpelse af kravene til systemet for at gøre borgernes hverdag bedre, og så behøver det ikke koste alverden«, siger han...

Kontrakt-fælden

Af Helle Ib Politisk kommentator

Der er noget jysk markedsplads over Anders Fogh Rasmussens **kontraktpolitik**. En besnærende forestilling om den solide handel, det faste håndtryk, en mand er en mand, og et ord et ord. Om det er heste, biler, sygehuse eller skat: Som i enhver anden vellykket transaktion skal begge parter gå derfra med følelsen af at have gjort en god handel.

Nu er kontrakt-strategien imidlertid sat under pres, belastet af dagpengesagen, hvor VK-regeringen måtte skrotte sine besparelser efter beskyldninger om løftebrud. Det bliver derfor interessant at se, hvordan statsministeren vil udvikle og forny sin kontrakt med vælgerne.

Senest om to år skal danskerne til folketingsvalg, og tiden kan blive lang og sej, hvis politikerne skal holde hinanden i skak som tilfældet er i øjeblikket. Socialdemokraterne vil med rette spørge, hvad Venstre vil med børnechecken, dagpengene, skatten, kontanthjælpen, efterlønnen, lejeloven og folkepensionen i en ny valgperiode. Svarmulighederne kan inddeles i tre kategorier: Den gode, den onde og den lettere usandsynlige:

Den gode set fra et umiddelbart borgersynspunkt er, at Venstre svarer præcist på alle spørgsmål, så hver enkelt vælger ved, hvad der er i vente. Strategien er imidlertid ikke uproblematisk for Venstre, som måske nok kan bevare magten på den konto, men samtidig vil opleve sit manøvrerum indskrænket så meget også i næste valgperiode, at der ikke bliver meget at bruge magten til. Hertil kommer, at forholdet til de konservative vil mudre billedet: Hvad skal borgerlige vælgere tro, hvis V siger et og K noget stik andet om velfærdsreformer op til næste valg?

Den onde er, at Venstre holder mund de næste to år og undlader at svare på de ømfindtlige spørgsmål for så straks at skære ned på velfærdsstatens kerneområder efter valget. Det er denne strategi, Socialdemokraterne vil benytte enhver lejlighed til at tillægge Anders Fogh i håbet om selv at have en mulighed for at tilbageerobre magten

I de to forløbne år er forskellen på S og V blevet udvisket, når det drejer sig om retspolitik og udlændingepolitik, så velfærdsområdet står tilbage som den egentlige slagmark. Ved at fremmane et billede af, at Anders Fogh er ondere, end han giver udtryk for, håber Socialdemokraterne at kunne skræmme vælgerne væk fra V.

Den lettere usandsynlige mulighed er, at Venstre helt forlader kontraktpolitikken til fordel for den mere traditionelle opfattelse af, at vælgerne faktisk stemmer efter grundlæggende værdier og på de politikere, de har tillid til vil træffe ansvarlige og nødvendige beslutninger på egne og samfundets vegne. I denne model strøer man ikke om sig med løfter til højre og venstre.

Modellen er ikke særlig sandsynlig, fordi den vil indebære et fundamentalt brud med den linje, Anders Fogh har lagt, siden han overtog ledelsen i Venstre. Men partiet kan blive tvunget til det, fordi alternativerne er dårligere.

Kontrakten repræsenterer illusionen om den ultimative ærlighed. Men hvem kan som menneske eller politiker sige sig helt fri for nogensinde at have snydt på vægten i en større sags interesse?...

Kontraktpolitik eller ideologipolitik?

Kontrakter handler om effekten af handlinger. Om politikens resultat. Derfor forhindrer kontraktpolitik forandring

Af LARS QVORTRUP professor ved Syddanske Universitet Leder af Knowledge Lab

Kommentar

Hvordan kan det være, at vi i dette smørhul af et samfund med veluddannede borgere og materiel velstand er endt i en politisk situation, hvor politikens mantra er blevet ikke-forandring for de mange kombineret med udstødelse af et allerede udstødt mindretal: De rigtigt fattige, indvandrerne og de anderledes tænkende?

Hvordan kan det være, at politik som forandringskunst har forvandlet sig til sin modsætning, nemlig en politik med tre ingredienser:

Bandlysning af oplysning ('ud med smagsdommerne').

Udgrænsning af de anderledes ('bort med tørklæderne').

Garanti mod forandring ('ikke-forandringens politik')?

...

Den fri borger

... I dag er udgangspunktet ikke oplysningen. I dag er udgangspunktet friheden, nemlig den fri borger...

Mekanikken er følgende: Hvor frihed ifølge Kant var noget, den enkelte borger selv skabte (og det er jo logisk: Fri kan man kun selv gøre sig), dér er frihed i dag blevet noget, man bliver pålagt. »Du skal være fri«, siger såvel behandlingssystemet som det politiske system, »til at forvalte din egen frihed«.

Hvordan gør man det? Det gør man ved at tegne en kontrakt...

... Udgangspunktet er en antagelse om at vi lever i et såkaldt 'netværkssamfund'. Dette samfund er opbygget af netværk mellem frie aktører. Styringen sker ikke længere ovenfra, men nedenfra.

Syndebukke

For at disse netværk kan stabiliseres, må der derfor tegnes kontrakter. Først udelukker man dem, kontrakten ikke omfatter: Tørklæderne og smagsdommerne. For kontrakter forudsætter syndebukke. Dernæst tegner man kontrakten: Mellem dig og mig, mellem regering og folk – ja oven i købet mellem opposition og folk. For oppositionen er jo den mulige fremtidige regering.

Kontrakter er udsagn om fremtiden: Hvis du stemmer på mig, lover jeg at gøre sådan og sådan. Kontrakter handler derfor om effekten af handlinger. Om politikens resultat.

Derfor forhindrer **kontraktpolitik** forandring.

Alternativet til kontrakter er ideologier: Hvis du stemmer på mig, lover jeg at handle ud fra de og de værdier. Ideologier handler derfor om politikens udgangspunkt. Jeg lover at handle ud fra den og den forestilling om et godt samfund, som jeg til gengæld har beskrevet så klart som muligt.

Derfor er **kontraktpolitik** en fjende af forandring, mens ideologipolitik er en forudsætning for forandring – og vel at mærke for den forandring, hvis præmisser man kender og derfor kan forholde sig demokratisk til.

Ulykken for dansk politik er, at ikke alene det regeringsbærende parti, Venstre, har bundet sig til **kontraktpolitik**, men at også det oppositionsbærende parti, Socialdemokraterne, har gjort det.

Den ulykkelige vælger har valget mellem kontrakt og overbuds-kontrakt. Hvem leverer et – ideologisk – alternativ?

Folketingsvalg: Løfternes pris

Det, vi i valgkampen er vidne til, kunne være begyndelsen til partiernes død og en forvandling af det repræsentative demokrati. Partiernes løfter henvender sig med de samme problemer til de samme målgrupper

Af ANNE EGGERT og STEFAN HERMANN

ANALYSE

Politik handler i en klassisk politologisk definition om den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for et samfund. Vi er nu midt i den danske valgkamp, og lægger vi ovenstående betragtning nedover valgkampen, springer det umiddelbart i øjnene, at der tilsyneladende er stor enighed om, hvilke værdier, der skal fordeles.

Det handler om børnefamilier, om ældre, om syge og om uddannelse, forskning og udvikling. Selv størrelsen, finansieringen og måden værdierne skal fordeles på, er man tilsyneladende næsten også enige om. Vi ser nuancer – nuvel.

Partierne er for ens

Enighed gør stærk – og giver vel alt andet lige bedre mulighed for, at nogle af valgløfterne gennemføres, når de folkevalgte påbegynder arbejdet. Det har imidlertid også en række implikationer. En af dem er, at man kan komme i tvivl om grundlaget for de mange politiske partier, der typisk er repræsenteret i Folketinget.

Som historikeren Francis Fukuyama, der med udgangspunkt i de kommunistiske regimers fald, proklamerede historiens endeligt - eller som LO-formanden Thomas Nielsen, der med en legendarisk bemærkning hævdede, at Socialdemokraterne og fagbevægelsen »havde sejret ad helvedes til – godt«, kunne man fristes til at sige, at det vi i valgkampen er vidne til, kunne være begyndelsen til partiernes død og en forvandling af det repræsentative demokrati.

Traditionelt har dansk politik været udøvet ved, at partierne med udgangspunkt i forskellige samfundssyn og ideologier konkurrerede om at føre deres politik ud i livet – eller med ovenstående definition konkurrerede om, hvordan den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for et samfund skulle være.

Sådan er det ikke i dag, hvor partiernes løfter med en anelse variation adresserer de samme problemer, de samme målgrupper og bevillinger. Bag de rundhændede løfter er det vanskeligt at skimte forskellige politiske projekter for samfundsudviklingen, og det er endnu sværere at se løfterne som strategier til at indfri langsigtede politiske projekter – et mere solidarisk samfund eller et mere liberalt samfund.

Løfterne fremstår som reklamer og garantibeviser for, hvem der er bedst til at forvalte og administrere det bestående som snart sagt alle bekender sig inderligt til.

Handler mest om form

Med den udbredte enighed om prioriteringerne blandt de store og traditionel regeringsbærende partier, er valgkampen anno 2005 kommet til at handle om form.

Satsningen på form er som sådan ikke ny. Tidligere var de konkurrerende politiske ideologier omkranset af kulturer, symboler og værdier, der tilførte forskellige grupper en enkel identificerbar form til partiernes programmer. Tænk bare på solide mænd med røde seler.

Og vi har i årevis hørt om fokusgrupper, om spindoktorer, om politisk styling og placerede budskaber.

Alligevel står vi ved et nybrud – for fænomener som de just nævnte, har hidtil kunne opfattes som midler til at nå partiernes ultimative mål, regeringstabetter og muligheden for at føre partiets politik ud i livet.

Kigger vi på valgkampen indtil nu, kan redskaberne ikke længere betragtes som midler. Politisk form er blevet partiernes sigtelinje og mål. De sigter på, hvordan de kan skille sig ud, på hvordan de kan få deres budskaber igennem, og på hvordan de præsenterer deres budskaber klarest og bedst. En udvikling, der synes at være en naturlig funktion af de store ligheder i de egentlige politiske budskaber: Formen er det eneste reelle handlingsalternativ, partierne står tilbage med.

Vælgere bli'r forbrugere

Politik bliver et kommunikationsspørgsmål frem for et prioriterings- og værdispørgsmål, hvilket i rigt mål afspejles i mediernes anvendelse af eksperter: designere, retorikere, reklamemedarbejdere og andre uden synderlig indsigt i de dybere politiske jordlag.

Det kaster imidlertid mindst to problemstillinger af sig:

- For det første tabes de politiske ideer som ledetråde for hverdagens politik og vælgerne reduceres til desorienterede forbrugere, der tager mål af de varer, som politikerne tilbyder. Den politiske kommunikation af-ideologiseres til fordel for en hverdagsagtig købmandspædagogik.
- For det andet båndlægges den politiske handlefrihed. Et løfte er et løfte uanset, hvor tåbeligt det under nye forudsætninger vil vise sig. Kommunikationen i den politiske offentlighed ophører med at handle om, hvilke værdier der ligger bag prioriteringerne og kommer i stedet til at bestå i at tjekke leverance, faktura og alt det, der står med småt i kontrakten. Mens vi som forbrugere undersøger, om vi fik det, der stod på pakken, kan der i mellemtiden ved siden af udspille sig en værdi- eller kulturkamp om fortidens forsyndelser, da fremtidens politiske projekter tilsyneladende ligner hinanden.

Kontraktpolitik

Den nuværende valgkamp er en foreløbig kulmination på en bevægelse i dansk politik, der tegner et mønster, der udfordrer det repræsentative demokrati.

Politisk lederskab sælges som **kontraktpolitik**, hvor troværdigheden frem for det politiske indhold, det politiske projekt gøres til pejlemærke for vælgerne og for ledelsen af landet. Og de toneangivende medier flokkes om at tage udgangspunkt i danskernes ønsker; ikke i partiernes projekter og langsigtede mål.

Det repræsentative demokrati fordrede, at man delte sig efter anskuelser og interesser og gav mandat til et projekt, som skulle løftes parlamentarisk. Senest fire år herefter kunne man evaluere og i mellemtiden deltage i og følge den konstante eksamination af politiske ideer og initiativer i offentligheden.

Det tvinger politikerne til at styre efter de ideer, de har præsenteret borgerne for og lade initiativer og tiltag testes løbende i den borgerlige offentlighed som funktionstømmes som legitimationsrum, hvis det på forhånd gennem tre ugers gaveregn er afgjort, hvad der skal gennemføres. Når der indgås kontrakter, vidner det om, at politikerne ikke vil repræsentere os, på vores vegne drive samfundet i en bestemt retning, tage ansvar og være vores formyndere i fire år.

Der er ingen tvivl om, at politik struktureret om løfter er enkel at kommunikere og ofte meget konkret. **Kontraktpolitik** er muligvis troværdigt lederskab, men ikke nødvendigvis ærligt eller rigtigt lederskab, slet ikke politisk. Det centrale spørgsmål er, om der bag de fedtmættede membraner af løfter stadig lurer afgørende politiske forskelle og projekter.

Det hævder politikerne, der er, men er det troværdigt politisk lederskab ikke at fortælle os om det?

indland@information.dk

*Arne Eggert og Stefan Hermann er begge cand. scient.pol.